

Vlaams regionalisme is ook een neoliberal globaliseringsproject (reactie op de Gravensteengroep)

In 1894¹ werd de Gentenaar Edward Anseele de eerste socialistische volksvertegenwoordiger van ons land. Anseele werd niet verkozen door zijn Gentse achterban, maar wel door Franstalige arbeiders uit Luik. Deze Luikse arbeiders hadden ingezien dat ondanks de taalverwantschap met de toenmalige francofone economische elite en het gebrek daaraan met de Gentenaar, het toch Anseele was die het best hun belangen kon verdedigen. Dergelijke elementaire inter-nationalistische linkse reflex lijkt een deel van de linkerzijde heden ten dage te ontbreken.

De Gravensteengroep noemt de Belgische staat terecht een product van de francofone economische elite die de Vlaamse sociaal-economische ontwikkeling decennialang verhinderde of minstens weinig ondernam om het toenmalige economisch tij in Vlaanderen te keren. Wat de Gravensteengroep echter over het hoofd ziet, is dat de Belgische staat mettertijd ook het overheidsniveau werd waarop de Belgische strijdbare arbeidsbeweging haar belangrijkste overwinningen behaalde. Het Belgische niveau is vandaag ook nog altijd het belangrijkste niveau waarop solidariteits- en herverdelingsmechanismen ingebed zitten. De Gravensteengroep mobiliseert “de Verlichtingsfilosofie, het democratisch gelijkheidsbeginsel, een moderne visie rond decentralisatie, subsidiariteit, schaalverkleining en regionale autonomie” om haar regionalistische eisen in een links-progressief kleedje te steken. Ze is echter blind voor de manier waarop zich de laatste dertig jaar op dit -al dan niet modern en gerechtvaardigd- politiek regionalisme, een zuiver economisch liberaal regionalisme geënt heeft.

Dit liberaal-economisch regionalisme zat er reeds in van bij het begin. Het Vlaamse regionaal economisch denken werd immers gedragen door een Vlaamse economische elite rond het Vlaams Economisch Verbond, weliswaar gesteund door de Vlaamse katholieke werknemersbeweging en haar partijpolitieke vertegenwoordiging. Maar sinds de opkomst van het neoliberalisme in late jaren 1970 nam dit Vlaams regionaal economisch denken een veel minder inclusieve vorm aan. Het Vlaamse economisch regionalisme werd een neoliberal globaliseringsverhaal, gericht op het creëren van de meeste competitieve en technologische geavanceerde regio (Flanders Technology) of het ontwikkelen van een Vlaams grootkapitaal (Van den Brande's verankeringsstrategie). Wat ook de progressieve verdiensten van een democratisch politiek regionalisme zijn, we mogen niet blind zijn voor de neoliberale globaliseringsstrategie die zich er de laatste decennia op geënt heeft. Die strategie mobiliseert dit politiek regionalisme achter een agenda gericht op de afbraak van de nationale staat, omdat de nationale staat nu eenmaal het niveau is waarop de sociale verworvenheden van de arbeidsbeweging het sterkst ingebed zitten.

Het zou verkeerd zijn deze analyse af te doen als een uiting van een voorbijgestreefd en verkramp nationalisme. Als internationalisten zijn wij voor een Europeanisering en zelfs globalisering van de solidariteit. Herverdelings- en solidariteitsmechanismen worden best ingebed op een geografisch zo ruim mogelijke schaal. Vanuit die optiek is regionalisering een stap achteruit. Het Vlaamse regionaliseringsproject, wat voor nobele bedoelingen er soms ook mee nagestreefd worden, schept mee de mogelijkheid voor de afbraak van hard bevochten solidariteitsmechanismen en een verscherpte concurrentie tussen regionale economieën. Die tendens is nu reeds zichtbaar, zowel binnen België als daarbuiten (bv. fiscale concurrentie). Ze wordt gelardeerd met een regionaal revanchisme tegenover economisch armere regio's en hun bevolking. Zij moeten ‘geresponsabiliseerd’ worden, desnoods door te dreigen met het opzeggen van onze sociaal-economische solidariteit. Voor de internationalistisch ingestelde linkerzijde is solidariteit niet voorwaardelijk. Het is geen pasmunt in onderhandelingen, maar de doelstelling van iedere links-progressieve strijd.

1 In de versie die gepubliceerd werd in De Standaard, werd verkeerdelijk het jaartal 1904 opgegeven.

Het Vlaams nationalisme mag dan al een progressieve dimensie gehad hebben onder het door een Franstalige conservatieve politiek-economische gedomineerde België, in de huidige zich globaliserende wereld speelt dit regionalisme, gewild of ongewild, vooral in de kaart van de afbraak van de welvaartstaat, de ondermijning van de arbeidsbeweging en de verscherping van de internationale concurrentie en dus sociale ongelijkheid. De manier waarop het politieke vijandsbeeld van de Vlaams-nationalistische beweging de laatste decennia geruisloos verschoof van de ondertussen verdwenen Belgische economische elite (de Brusselse Franstalige holdings) naar de Waalse arbeidsbeweging reflecteert het veranderend karakter van het Vlaams regionalisme. In tegenstelling tot de Gravensteengroep die het enkel heeft over de belangen van de francofone bourgeoisie, denken wij dat een progressieve Vlaamse analyse ook oog moet hebben voor het project van de eigen Vlaamse bourgeoisie in haar poging om de winsten te laten stijgen en arbeidskosten te doen dalen. De inzet van het regionaliseringsdebat gaat niet over de technocratische doelstellingen van goed bestuur, subsidiariteit en verantwoordelijkheid, maar over de fundamenteel politieke vraag op welk overheidsniveau de solidariteitsmechanismen in onze geglobaliseerde wereld het best ingebed worden. Voor de internationalistische linkerzijde ligt het antwoord voor de hand.

Stijn Oosterlynck (KUL)
Karim Zahidi (UA/UG)
Pascal Debruyne (UG)
Eric Corijn (VUB)
Maarten Loopmans (Erasmus Hogeschool Brussel)
Francine Mestrum (ULB)
Chris Kesteloot (KUL)
Jan Teurlings (Universiteit Amsterdam)
Bart Cammaerts (London School of Economics°)